

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงโลก และความเจริญทางเทคโนโลยีที่รุดหน้าไม่หยุดยั้ง มีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศต่างๆ ทั่วโลกมากกว่าอดีตที่ผ่านมา ประเทศที่เตรียมพร้อมย่อมสามารถเผชิญและแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันท่วงที (วิภาส ทองสุทธิ, 2551, หน้า 1) สถานการณ์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลง ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศหลายด้านไม่เว้นแต่การศึกษา ดังนั้นการบริหารงานท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารจึงเป็นผู้ที่ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างมากในการเข้ามาพัฒนาการบริหารในองค์กร เมื่อเป็นเช่นนี้รัฐบาลจึงต้องมีการปรับปรุงระบบการบริหารราชการเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานนำรูปแบบการบริหารมาใช้พัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จึงมีเจตนารมณ์ให้ทุกคนนำหลักบริหารจัดการที่ดีไปใช้ในการบริหาร โดยบัญญัติไว้ในหมวดที่ 5 มาตรา 78 วรรค 4 และ วรรค 5 ว่า “พัฒนาระบบงานภาครัฐโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ คุณธรรมและจริยธรรม ของเจ้าหน้าที่ของรัฐควบคู่ไปกับการปรับปรุงรูปแบบวิธีการทำงาน เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางในการพัฒนาปฏิบัติราชการโดยได้มีการจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่น เพื่อให้การจัดทำและการให้บริการสาธารณะเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ โปร่งใสและตรวจสอบได้ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน” (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2550, หน้า 22)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบราชการและข้าราชการ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลควบคู่ไปกับการปลูกจิตสำนึก ค่านิยมประชาธิปไตย มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย แก่ประชาชนทุกกลุ่ม สามารถปรับตัวรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555, หน้า 8) ซึ่งการพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้จำเป็นต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือพัฒนาคนให้สามารถรับมือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ตอบสนองการแข่งขันที่รวดเร็ว โดยอาศัยการศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศอื่น นำจุดเด่นมาพัฒนาให้เข้ากับความสามารถของตนเอง มีการศึกษาค้นคว้าพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, หน้า 3) สถานศึกษาต้องมีการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เน้นให้นักเรียนได้แสดงและพัฒนาตนเองได้เต็มที่ (ภารดี อนันต์นาวิ, 2551, หน้า 276) แต่การบริหารการศึกษา มีลักษณะแตกต่างจากการบริหารงานประเภทอื่นในด้านเป้าหมาย วัตถุประสงค์ วิธีการ เทคนิคการบริหารและการประเมิน (บุญสม ศรีสะอาด, และสุธีทอง ศรีสะอาด, 2552, หน้า 12)

สถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนและเป็นสถานศึกษาของรัฐ โดยผู้บริหารสถานศึกษาได้รับมอบอำนาจหน้าที่ จึงควรนำหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีที่เรียกว่า “ธรรมาภิบาล” มาบูรณาการในการบริหารและการจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษาประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า (ธีระ รุญเจริญ, 2550, หน้า 200-202) ตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาที่มีมาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งกำหนดไว้ในหมวด 5 มาตรา 39 ว่า “ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 24)

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษามีภารกิจที่จะต้องให้ความร่วมมือ เสียสละ อุทิศตนที่จะช่วยแก้ปัญหาที่สำคัญ อาทิ 1) วิกฤตด้านการศึกษาไทยตกต่ำ 2) การเหลื่อมล้ำด้านโอกาสทางการศึกษา 3) ระบบการศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่สอดคล้องกับสภาพสังคม ศาสนา และวัฒนธรรม และ 4) การบริหารจัดการการศึกษาขาดประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นปัจจัยด้านบุคคลที่มีความสำคัญในการสร้างประสิทธิผลของสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลจะพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงการปฏิรูปการศึกษา (ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, 2545, หน้า 8) ผู้บริหารสถานศึกษานับได้ว่ามีบทบาทสำคัญมากที่สุด เนื่องจากเป็นผู้จัดการ ควบคุม ดูแลการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพผู้บริหารมีบทบาทหลักสำคัญ 3 มิติ ได้แก่ ด้านข่าวสาร ด้านความสัมพันธ์ระหว่างคน และด้านการตัดสินใจ พฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นคุณสมบัติและทักษะที่สามารถส่งผลกระทบต่อบุคคลองค์กร และสถาบันโดยรวม การบริหารจัดการจะมุ่งหน้าที่หลักการบริหาร ได้แก่ การวางแผน จัดองค์กร จัดอัตรากำลังคน การอำนวยการและการควบคุม จากผลการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทการบริหารจัดการพบว่า โดยเป้าหมายหลักของการบริหารจัดการคือ การรักษาเสถียรภาพขององค์กรและการปรับปรุงประสิทธิภาพขององค์กรเป็นสำคัญ (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2550, หน้า 64)

ความเป็นผู้นำ เป็นกระบวนการสร้างสิ่งเร้าการพัฒนาการทำงานกับคนในองค์กร เป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับคน การใช้มนุษยสัมพันธ์ หรือการปฏิสัมพันธ์ในองค์กร การสื่อสารระหว่างบุคคล การสร้างบรรยากาศในองค์กร ลดความขัดแย้งระหว่างบุคคล ความเจริญและการพัฒนาความเป็นผู้นำจะเกิดขึ้นในการปฏิบัติงานผู้นำต้องกล้าตัดสินใจในทางเลือกใหม่ สนับสนุนส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาให้มีระบบที่ดี และสร้างองค์กรให้เป็นหน่วยงานที่เข้มแข็ง สร้างความพึงพอใจให้กับสมาชิกในองค์กรได้ พฤติกรรมภาวะผู้นำจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร ขึ้นอยู่กับความเป็นผู้นำนั้นต้องอาศัยปัจจัยช่วยส่งเสริม รวมถึงผู้ตามด้วย (Owen, 2001, p.237)

พฤติกรรมของผู้นำเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดปัญหาสังคมไทยจนเป็นที่มาของการปฏิรูปการศึกษา ปฏิรูประบบราชการและปฏิรูประบบเศรษฐกิจเนื่องจากการขาดธรรมาภิบาล (good governance) การตัดสินใจที่ไม่มีโปร่งใสตรวจสอบไม่ได้ อยู่ในมือของคนไม่กี่คน (พระเทพโสภณ, 2546, หน้า 6-8) จากการศึกษาแนวคิดองค์กร หน่วยงาน นักบริหาร นักวิชาการ และนักเศรษฐศาสตร์ทั่วไป สรุปว่า หลักธรรมาภิบาลเป็นหลักพื้นฐาน และยุทธศาสตร์ที่สังคมโลกต้องการให้เกิด นำมาใช้เพื่อลด บรรเทาและแก้ปัญหา โดยเฉพาะปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวง สร้างคุณค่าและจิตสำนึกทางปัญญา วัฒนธรรม และจริยธรรม ทำให้มีวัฒนธรรมในสังคม ได้รับการยอมรับและเชื่อถือ มีประสิทธิภาพ และคุณภาพมาตรฐานสูงขึ้น มีการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นภูมิคุ้มกันให้มีความเข้มแข็ง มีเสถียรภาพ มั่นคงปลอดภัย ทุกภาคส่วนของสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดี (ประพัฒน์ โปธิวรคุณ, 2544, หน้า 1-15)

ถึงแม้ว่าธรรมาภิบาลจะเป็นแนวคิดที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย โดยมีจุดกำเนิดจากข้อสรุปของที่ประชุมองค์การให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศตั้งแต่ช่วงต้นทศวรรษที่ 1990 และในประเทศไทยวิกฤติเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 ทำให้รัฐบาลเห็นความสำคัญของการสร้างธรรมาภิบาลเพื่อปรับปรุงระบบราชการให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น (วีระยุทธ พรพจน์ธนาศ, 2557, หน้า 80) ผ่านมาเกือบ 20 ปี ปัญหาเรื่องการขาดธรรมาภิบาลยังคงเกิดขึ้นอยู่ จนทำให้การปฏิวัติขึ้น ในวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และมีการออกคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักธรรมาภิบาล ตามคำสั่งที่ 69/2557 ข้อที่ 1 ให้ทุกส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐกำหนดมาตรการหรือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบในส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐโดยมุ่งเน้นการสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงานและส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการตรวจสอบ ฝักระวังเพื่อสกัดกั้นมิให้เกิดการทุจริตประพฤติมิชอบได้ (คณะรักษาความสงบแห่งชาติ, 2557, หน้า 1)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการที่จะศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำกับการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ผลการวิจัยนี้จะสามารถนำไปเผยแพร่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจ นำไปเป็นข้อมูลในการพิจารณาหาทางเสริมสร้างปรับปรุงงานและพัฒนาบุคลากรต่อไป

ความมุ่งหมายในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำและการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมภาวะผู้นำและการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี จำแนกตามตำแหน่ง เพศ วุฒิทางการศึกษา วิทยฐานะ ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ในการทำงาน

3. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำกับการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี

ความสำคัญของการวิจัย

จากผลการวิจัยนี้จะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักวิชาการ ศึกษานิเทศก์ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานการศึกษา ทราบถึงพฤติกรรมภาวะผู้นำกับการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นแนวทางในการเลือกแบบพฤติกรรมภาวะผู้นำให้เหมาะสมกับบทบาท และรู้จักดัดแปลงให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับสถานศึกษา เป็นข้อมูลในการเสริมสร้าง ปรับปรุงและวางแผนการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในกระบวนการบริหารของโรงเรียน ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรในสถานศึกษา ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ปีการศึกษา 2558 จำนวน 271 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 2606 คน จำแนกเป็นผู้บริหารจำนวน 303 คน และครูจำนวน 2,303 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 30 มีนาคม 2558) (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1, 2558; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2, 2558)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน (finite population) สูตรที่ใช้ในการหาขนาดของตัวอย่างจึงใช้สูตรของยามาเน่ (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 และให้ความคลาดเคลื่อน 0.05 ในการคำนวณขนาดของตัวอย่าง (สุวรี ศิริโภคภิมย์, 2546, หน้า 445) ได้กลุ่มตัวอย่าง 348 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ (independent variables) ประกอบด้วย

2.1.1 ตำแหน่ง

1) ผู้บริหาร	2) ครู

2.1.2 เพศ

1) ชาย	2) หญิง

- 2.1.3 วุฒิทางการศึกษา
  - 1) ปริญญาตรี
  - 2) สูงกว่าปริญญาตรี
- 2.1.4 วิทยฐานะ
  - 1) ไม่มีวิทยฐานะ
  - 2) ชำนาญการ
  - 3) สูงกว่าชำนาญการ
- 2.1.5 ขนาดโรงเรียน
  - 1) ขนาดเล็ก (นักเรียนไม่เกิน 120 คน)
  - 2) ขนาดกลาง (121-300 คน)
  - 3) ขนาดใหญ่ (มากกว่า 300 คน)
- 2.1.6 ประสบการณ์ในการทำงาน
  - 1) น้อยกว่า 10 ปี
  - 2) 10-20 ปี
  - 3) มากกว่า 20 ปี
- 2.2 ตัวแปรตาม (dependent variables) ได้แก่
  - 2.2.1 พฤติกรรมภาวะผู้นำ 3แบบ คือ
    - 1) ผู้นำแบบมุ่งงาน
    - 2) ผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์
    - 3) ผู้นำแบบมุ่งการเปลี่ยนแปลง
  - 2.2.2 หลักธรรมาภิบาล (good governance) 6 ประการ ได้แก่
    - 1) หลักนิติธรรม
    - 2) หลักคุณธรรม
    - 3) หลักความโปร่งใส
    - 4) หลักการมีส่วนร่วม
    - 5) หลักความรับผิดชอบ
    - 6) หลักความคุ้มค่า

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **การบริหารสถานศึกษา** หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกัน ดำเนินการตามภาระงานที่สังคมมอบหมาย เพื่อการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพแก่เด็ก เยาวชน และประชาชน ให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ทั้งในด้านสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ และเกิดความเจริญก้าวหน้า นำไปสู่เป้าหมายของสังคมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ โดยค่าใช้จ่ายที่ดำเนินการมาจากรัฐ

2. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งก็คือผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ สามารถทำหน้าที่โน้มน้าว จูงใจ สั่งการ กำกับควบคุมดูแลให้บริการ และอำนวยความสะดวกแก่ผู้ร่วมงาน เพื่อให้การดำเนินงานตามภารกิจของสถานศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

3. พฤติกรรมภาวะผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมบุคคลที่มีความสามารถในการบังคับบัญชาบุคคลอื่นโดยได้รับการยอมรับและยกย่องจากบุคคลอื่นเป็นการทำให้บุคคลอื่นไว้วางใจ และให้ความร่วมมือ เป็นความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลระหว่างผู้นำ และผู้ตาม โดยใช้พลังอำนาจและอิทธิพลในการชักนำ โน้มน้าว ผู้ร่วมงานหรือผู้ตามให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามทิศทางที่ผู้นำหรือผู้บริหารต้องการ อันเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรโดยคำนึงถึงปัจจัยภายใน

3.1. ผู้นำแบบมุ่งงาน หมายถึง ผู้นำที่มีพฤติกรรมเน้นความชัดเจนในบทบาทการวางแผนและการจัดการ และการกำกับติดตามการดำเนินการในองค์กร เน้นที่ความสำคัญและความสำเร็จของงาน ผู้นำจะใช้บุคลากรและทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ การยึดมั่นในการรักษาความเที่ยงตรง และมั่นคงในกระบวนการทำงาน และการปรับปรุงให้ได้ผลผลิตที่เพิ่มขึ้น

3.2 ผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ หมายถึง ผู้นำที่มีพฤติกรรมเกี่ยวกับการช่วยเหลือสนับสนุนการพัฒนา การรับรู้ การให้คำปรึกษา และการบริหารความขัดแย้ง จะเน้นการปรับปรุงความสัมพันธ์ และการช่วยเหลือบุคคล เพื่อเพิ่มความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม และการสร้างความรู้สึกร่วมกับองค์กร

3.3 ผู้นำแบบมุ่งการเปลี่ยนแปลง หมายถึง ผู้นำที่ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และตีความเหตุการณ์ภายนอกที่เกิดขึ้น การทำวิสัยทัศน์เป็นที่น่าสนใจ การนำเสนอโครงการใหม่ๆ ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การร่วมมือกันในการให้การสนับสนุน และดำเนินการในการเปลี่ยนแปลงองค์กร กิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นจะเกี่ยวข้องกับ การปรับตัว การเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสภาพแวดล้อม การดำเนินการเปลี่ยนแปลงเป็นเป้าหมายหลัก

4 หลักธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารการจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี โดยมีการเชื่อมโยงองค์ประกอบ 3 ส่วนของสังคมเข้าด้วยกัน คือภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม สนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ ใช้แนวทางนิติธรรม ประชาธิปไตยและเคารพสิทธิมนุษยชน ส่งผลให้สังคมดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ตลอดจนมีการใช้อำนาจในการบริหารราชการแผ่นดินให้มีความแข็งแกร่ง มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ มีความโปร่งใส ยุติธรรมและสามารถตรวจสอบได้ซึ่งประกอบด้วยหลัก 6 ประการดังนี้

4.1 หลักนิติธรรม หมายถึง กฎ กติกา ระเบียบและหลักเกณฑ์ที่ใช้เป็น ข้อตกลงของหน่วยงาน โดยที่ระเบียบและหลักเกณฑ์การบังคับใช้เหล่านั้นต้องเป็นธรรม เป็นที่ ยอมรับจากสมาชิก ระเบียบและหลักเกณฑ์เหล่านั้นต้องนำมาซึ่งความเสมอภาคของสมาชิกใน หน่วยงานและผู้รับบริการ รวมทั้งมีสภาพเอื้อต่อการควบคุมและพัฒนาผู้รับบริการด้วยการ กำหนดและการปฏิบัติตามกฎ กติกาที่ตกลงไว้อย่างเคร่งครัด

4.2 หลักคุณธรรม หมายถึง หลักปฏิบัติในการทำในสิ่งที่ถูกต้องด้วยความ ซื่อสัตย์ จริงใจ ขยันอดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัย ยึดมั่นในความ ถูกต้อง ดิงาม บนพื้นฐานของศีลธรรม จริยธรรม ภายใต้ระเบียบข้อบังคับ ของผู้รับบริการและ ยังประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ

4.3 หลักความโปร่งใส หมายถึง การเปิดเผยตรงไปตรงมาและเข้าใจง่าย เป็น การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของหน่วยงาน และผู้รับบริการโดยปรับปรุงกลไกการทำงาน ขององค์กรให้มีความโปร่งใสตรวจสอบได้

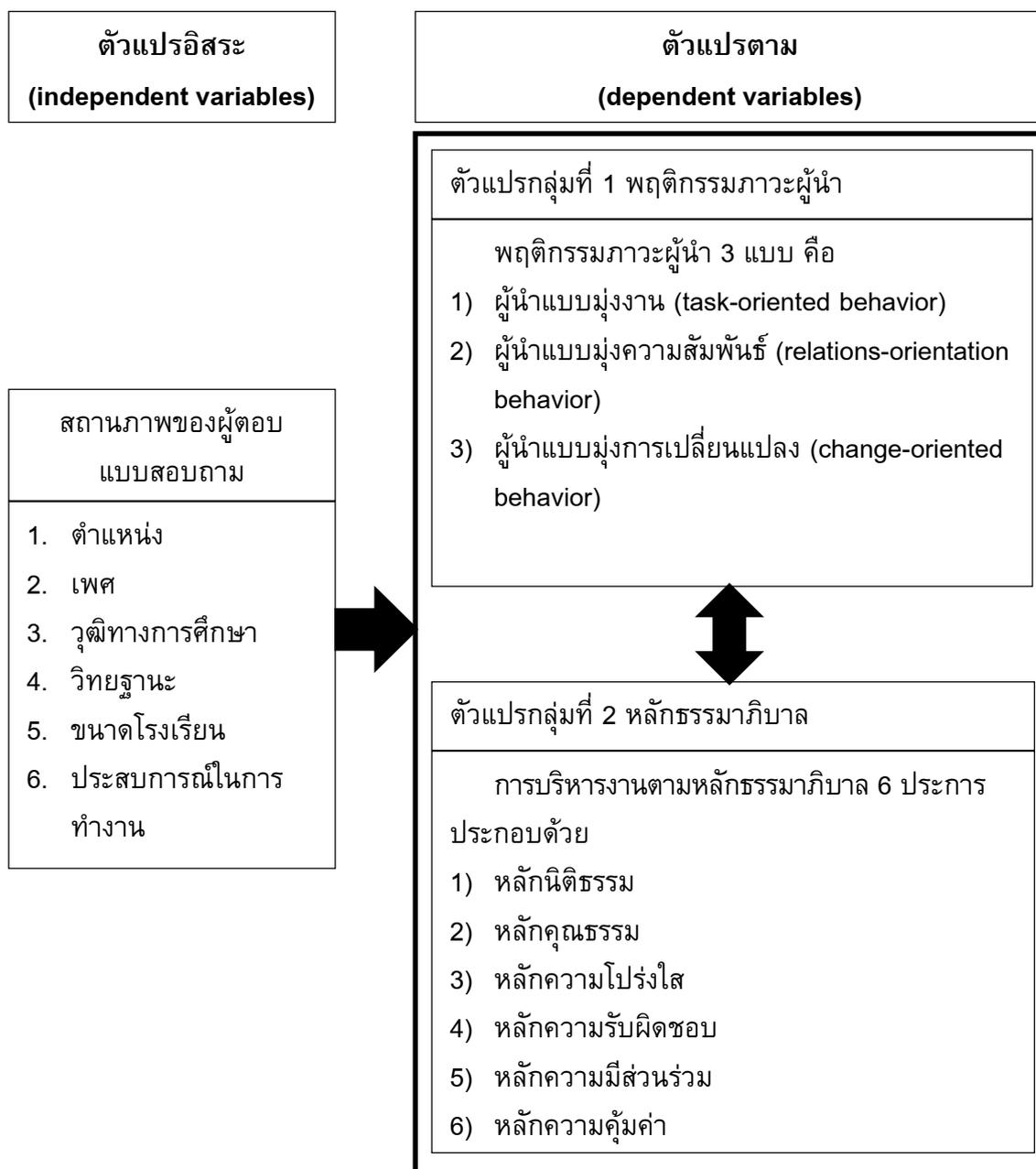
4.4 หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักในสิทธิและหน้าที่ ความ สำคัญในความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ใส่ใจปัญหาการบริหารจัดการ มีความกระตือรือร้นในการ แก้ปัญหา ตลอดจนเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างกัน รวมทั้งความกล้าที่จะยอมรับทั้งผลดี และผลเสียจากการกระทำของตนเอง ด้วยความมุ่งมั่น และตั้งใจปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ให้บรรลุความสำเร็จ สอดคล้องกับกฎระเบียบและหลักเกณฑ์ของทางราชการที่เกี่ยวข้อง

4.5 หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคลากร ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือได้รับผลกระทบจากการบริหารงานหรือการดำเนินการต่าง ๆ เข้ามามีส่วนได้ร่วมรับรู้ ร่วม แสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ มีส่วนร่วมทางการบริหารจัดการ โดยให้ข้อมูล ความคิดเห็น แนะนำปรึกษา ร่วมวางแผนและร่วมปฏิบัติไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม สนับสนุนติดตามและ ตรวจสอบ รวมทั้งร่วมปฏิบัติตามสิ่งที่ตนเองได้ร่วมตัดสินใจ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย

4.6 หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยแรงจูงใจให้มีความประหยัด ใช้จ่ายให้คุ้มค่า ทำให้งาน มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำกับการปฏิบัติ ตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สระบุรี ผู้วิจัยศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำ ที่อาร์ชี (TRC Leadership Theory) ตามแนวคิดของ ยุคส์ (Yukl, 1997, pp.189-193) และการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลตามแนวคิดหลักการบริหาร กิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี 6 ประการ ของ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2544, หน้า 11-12) ผู้วิจัยจึงได้นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. พฤติกรรมภาวะผู้นำและการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามตำแหน่ง เพศ วุฒิทางการศึกษา วิทยฐานะ ขนาดโรงเรียน และ ประสบการณ์ในการทำงาน

2. พฤติกรรมภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี